

Sv. Nikola Tavelić mučenik – njegovo vrijeme i trajna poruka, Daniel PATAFTA – Nedjeljka s. Valerija KOVAČ, (ur.), Zagreb, Katolički bogoslovni fakultet – Hrvatska franjevačka provincija sv. Ćirila i Metoda – Hrvatska provincija sv. Jeronima franjevac konventualaca 2019., 443 str.

Godine 2019. iz tiska je izašao zbornik radova pod naslovom »Sv. Nikola Tavelić mučenik – njegovo vrijeme i trajna poruka«. Riječ je o zborniku radova s istoimenog skupa prvoga međunarodnog, a četvrtoga u nizu znanstvenih skupova Franjevački velikani, održanog u Šibeniku od 20. do 21. listopada 2017. godine. Skup je bio održan u organizaciji Katoličkoga bogoslovnog fakulteta sveučilišta u Zagrebu (Katedra crkvene povijesti i Katedra dogmatske teologije), Studium Biblicum Franciscanum – Custodia di Terra Santa, grada Šibenika, samostana sv. Franje u Šibeniku, Hrvatske provincije sv. Jeronima franjevac konventualaca te Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda.

Na početku zbornika stoji uvodna riječ šibenskog biskupa mons. Tomislava Rogića (13–149) nakon kojeg svoj uvodni osvrt (14–16) daje fra Ivan Bradarić, rektor Hrvatskoga nacionalnog svetišta sv. Nikole Tavelića u Šibeniku pod nazivom »Sv. Nikola Tavelić i njegova braća franjevci koji su ljubili sve do mučeništva«. Slijedi predgovor urednika zbornika doc. dr. sc. Daniela Patafte i doc. Dr. sc. Nedjeljke s. Valerije Kovač na hrvatskom i engleskom jeziku (17–26). Zbornik je podijeljen u tri dijela. Prvi dio nosi naziv »Prostor i vrijeme života i djelovanja Nikole Tavelića«, zatim drugi »Mučeništvo – teološka i franjevačka perspektiva«, a naslov trećeg djela je »Od beatifikacije do kanonizacije Nikole Tavelića«.

»Franjevački red u doba Nikole Tavelića« (27–45) autora Daniela Patafte prvi je znanstveni rad u zborniku u kojem autor donosi prikaz o razvoju franjevačkog reda i situaciji unutar samog reda u vremenu Nikole Tavelića. Vrijeme je to obilježeno velikim promjenama unutar samoga reda i rađanjem opservantskog pokreta, koji će postati obnovna snaga Crkve nakon Avinjonskog sužanjstva i zapadnog raskola. Autori Tomislav Galović i Ivan Majnarić u svojem radu naslovljenom »Hrvatska i Šibenik u Tavelićevo doba. Presjek kroz povijest kraljevine i grada u 14. stoljeću« (47–65) na temelju dostupnih izvora, prije svega šibenskog diplomatarija i šibenskog statuta te najstarijih šibenskih notarskih spisa, u osnovnim crtama prikazuju društvene, kulturne i crkvene okolnosti unutar grada Šibenika i Kraljevine Hrvatske i Dalmacije. Treći rad u nizu u prvom dijelu zbornika nosi naziv »Djelatnost franjevac u Šibeniku od kraja 13. do početka 15. stoljeća: Velika pobožnost i aktivnost u malom samostanu« (67–80), u kojem autorica Sanja Miljan na temelju povijesnih izvora donosi prikaz života i rada šibenskih franjevac u tome vremenu te obrađuje i kulturnu baštinu koja se nalazi u samostanu sv. Franje u Šibeniku. »La Custodia di Terra Santa alla fine del XIV. ed all inizio del XV Secolo« (81–104) naslov je rada Narcyza Stanislaw Klimas u kojem autor prikazuje okolnosti u kustodiji Svete Zemlje pod kraj 14. i početkom 15. stoljeća. U prvom dijelu rada govori o vremenu organiziranja kustodije Svete Zemlje od 1342. do 1517. godine, dok u drugom dijelu rada istražuje pravno uređenje između te kustodije i islamskih vlasti osobito u pogledu praktičnog života i vlasništva, čiji su nosioci bili kršćani.

Drugi dio zbornika započinje radom Darka Teperta pod nazivom »Mučeništvo u svjetlu svetopisamskih žrtava« (109–129). Tepert u radu analizira biblijsko promišljanje o žrtvi i ideji mučeništva te koje naglaske tog promišljanja usvaja franjevačka tradicija. »Mučeništvo kao zahtjev Kristom preobražene egzistencije« (131–153), članak je Nedjeljke s. Valerije Kovač u kojem ona produbljuje kristološku perspektivu mučeništva kroz nekoliko koraka, započinjući s polazištem da mučeništvo u kršćanskom smislu svoje osnovne motive i smisao vuče iz smisla Isusove smrti i uskrsnuća te vjernikova sakramentalnog suobličenja s Kristom. »Mučeništvo – svjedočanstvo za istinu evanđelja, teološko-moralne implikacije mučeništva u svijetu kristocentričnog ustrojstva kršćanske vjere« (155–169) rad je Tomislava Smiljanića, podijeljen u tri dijela. U prvom dijelu autor se osvrće na svjedočanstva Svetog pisma Starog i Novog zavjeta o kategoriji mučeništva. Zatim u drugom dijelu razmatra posljedice teologije mučeništva za istinski kršćanski život, a u trećem prikazuje odnos savjesti prema načinu svjedočanstva za vjeru i istinu evanđelja. »Anđelo Klarenski (Angelo Clareno) između kršćanskog Istoka i Zapada« (171–184) članak je Marinka Pejića. U njemu Pejić pokušava dati odgovor na pitanje: Je li Anđelo Klarenski u svojim djelima napravio određenu sintezu između franjevačke i istočno-kršćanske duhovnosti? Slijedi rad Marka Jerkovića nazvan »Vita activa franjevaca: idejna i normativna pozadina djelovanja među Saracenicima četvorice jeruzalemskih mučenika (185–208). Autor prvo progovara o idejnoj i normativnoj pozadini franjevačkog shvaćanja misijskog djelovanja i doživljaja vanjskoga svijeta. Nakon toga razjašnjava šira utemeljenja misijske djelatnosti Nikole Tavelića i ostalih franjevačkih mučenika.

Treći dio Zbornika započinje radom autora Ljudevita Antona Maračića pod nazivom »Izvjешća o mučeništvu sv. Nikole, a posebno ona iz šibenskog samostana svetoga Frane« (213–225). Maračić donosi neka pisana svjedočanstva o mučeništvu Nikole Tavelića s posebnim naglaskom na ona koja se nalazi u šibenskom samostanu sv. Frane, gdje je u brevijaru iz 1411. godine na pune dvije stranice ispisan cjelovit opis mučeništva. Augustin Kordić u svome članku pod naslovom »Štovanje bl. Nikole Tavelića između Prvog i Drugog svjetskog rata (1918. – 1941.)« (245–371) opširno piše o štovanju Nikole Tavelića između dvaju svjetskih ratova kada dolazi do sve većeg štovanja zahvaljujući zalaganju dr. Jeronima Milete, biskupa šibenskog, Josipa Andrića, hrvatskog književnika i osobito Alojzija Stepinca, nadbiskupa zagrebačkoga. »Teološka analiza govora Pavla VI. u prigodi proglašenja svetim Nikole Tavelića i drugova« (373–390) rad je dvojice autora Ivana Karlića i Milana Gele u kojem autori analiziraju sadržaj govora pape Pavla VI. u prigodi kanonizacije prvoga hrvatskog svetca. Glavni naglasak rada je na važnosti svojevrijesti pojedinca za mučeništvo. Posljednji rad u zborniku je rad Suzane Vrhovski Peran pod nazivom »Medijski odjek kanonizacije sv. Nikole Tavelića« (391–413) i osvrt je na odjek koji je kanonizacija Nikole Tavelića imala u katoličkim i svjetovnim medijima.

Na kraju Zbornika nalaze se četiri priloga. Prvi od njih pod naslovom »Prijevod tekstova o mučeništvu sv. Nikole Tavelića i drugova« priredio je i bilješkama popratio Augustin Kordić. Zatim slijede prilozii: »Govor pape Pavla VI. u Rimu na Angelesu 21. lipnja 1970. o proglašenju svetim bl. Nikole Tavelića i drugova«, »Latinski izvornik bule proglašenja svetim bl. Nikole Tavelića i drugova *Divini Magistri*« i hrvatski prijevod bule proglašenja svetim bl. Nikole Tavelića i drugova mučenika.

Marijan Vidović